

ΔΕΚΑΤΡΙΑ ΔΗΜΩΔΗ ΑΣΜΑΤΑ
ΜΕΤΑ ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΣΗΜΕΙΩΝ
ΕΝ ΑΓΙΟΡΕΙΤΙΚΩ ΚΩΔΙΚΙ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΪΒΗΡΩΝ

Ὅτε κατὰ τὴν πρώτην μου ἐν ἔτει 1880 ἀποστολὴν εἰς τὸ Ἅγιον ὄρος περιέγραφον τοὺς κώδικας τῆς εὐαγοῦς μονῆς Ἰβήρων, εὗρον μεταξὺ αὐτῶν καὶ τὸν ὑπ' ἀρ. 1203, γεγραμμένον μὲν τὸν δέκατον ἑβδομον αἰῶνα, περιέχοντα δὲ κρατήματα διαφόρων μελοποιῶν τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς. Ἐφερε δὲ ὁ κώδιξ περὶ τὸ τέλος ἐν φ. 347^β τὸ ἐξῆς σημεῖωμα· Τὸ παρὸν κρατηματάριον ἐγράφη διὰ χειρὸς ἐμοῦ Ἀθανασίου εὐτελοῦς τοῦ καὶ ἱερομονάχου Ἰβαν δὲ ἀμαθοῦς ἐκ πόλεως Θεσσαλονίκης τὸ γένος Ἀθηναῖος τὸ ἐπὶ κλην Καπετάνος ἐκ τῆς μονῆς τῶν Ἰβήρων καὶ οἱ ἀναγινώσκοντες αὐτὸ εὐχεσθε ὑπὲρ ἐμοῦ καὶ μὴ καταρασθε διὰ τὸ ἔχειν ἐν αὐτῷ οὐ μικρὰ σφάλματα¹.

Ἡ στάχωσις τοῦ κώδικος ἀπετελεῖτο ἐκ ναστοχάρτου, συγκειμένου ἐκ φύλλων χαρτῶν τοῦ δεκάτου ἑβδόμου αἰῶνος² συγκεκολλημένων, σελὶς δὲ τοῦ περικαλύμματος τούτου ἔσωθεν παρουσίαζεν ἄσμα δημοτικὸν μετὰ μουσικῶν σημεῖων. Ὑποτοπίας δὲ μὴ τοι καὶ τὸ ὅλον περικάλυμμα ἀπετελεῖτο ἐξ ἄλλων ὁμοίων φύλλων, ἀπεκόλλησα τὰ φύλλα αὐτοῦ διαλύσας δι' ὕδατος ὑποθέρμου, Εὐρέθη δ' οὕτω τὸ ναστόχαρτον τοῦ περικα-

¹ Σπυρ. Π. Λάμπρου Κατάλογος τῶν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τοῦ Ἁγίου ὄρους ἑλληνικῶν κωδίκων. Ἐν Κανταβριτζῆ τῆς Ἀγγλίας. 1900. Τόμ. Β' σ. 256.— Τοῦ αὐτοῦ Ἀθηναῖοι βιβλιογράφοι καὶ κητόρες κωδίκων, ἐν τῇ Ἐπιτηρίδι τοῦ Παρνασσοῦ Τόμ. ζ', 1902, σ. 195 καὶ ἐν χωριστῇ τεύχει σ. 89.

² Ἐκ τυπογραφικοῦ προγράμματος ἐνθ' ἂν. σ. 256 φέρεται XVI ἀντὶ XVII.

λύμματος συναποτελούμενον ἐκ φύλλων πεντεκαίδεκα ἐν ἑλω-
 ῶν ἑκτῶ περιέχουσι περικοπᾶς λόγων τοῦ Συνεσίου, ἅτινα καὶ
 ἐτοποθέτησα ἐν τῇ φακέλῳ ὑπ' ἀρ. 1383, περιέχοντι διάφορα
 φύλλα καὶ σπαράγματα κωδικῶν ὕλης σχολειακῆς καὶ ἄλλων
 μὴ περιεχόντων ἐκκλησιαστικά ἀποκόμματα. Τὰ δὲ λοιπὰ ἑπτὰ
 φύλλα προσήρτησα εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ ἀρχικοῦ κώδικος 1203,
 δεῦς εἰς αὐτὰ τοὺς ἀριθμοὺς α' - γ' καὶ 1-4· περιλαμβάνουσι δὲ
 δεκατρία ἐνημέδη ἄσματα μετὰ σημείων τῆς ἀρχαιοτέρας ἐκ-
 κλησιαστικῆς μουσικῆς. Ἄλλ' ἐνδὸς μὲν φύλλου, τοῦ β', τὰ γράμ-
 ματα καὶ σημεῖα ἦσαν ἐκκεκομμένα, τῶν δ' ἐν τοῖς λοιποῖς
 ἄσματων τινὰ ἔχουσι ἀτελεῖ, τὴν παρασημαντικὴν, μὴ ση-
 μειωθέντων τῶν λεγομένων χρωμάτων ἢ τῶν ἰχθῶν, πολλαχού
 δὲ συνεχύθησαν τὰ μουσικά σημεῖα, ἀποτυπωθέντα ἐκ τῶν
 ἀπέναντι σελίδων κατὰ τὴν πρὸς συγκρότησιν τοῦ ναστοχάρτου
 τοῦ περικαλύμματος συγκόλλησιν τῶν φύλλων.

Τὸ ἔρμαϊον ἦτο ἄξιον λόγου πολλοῦ διὰ δύο λόγους, τοῦτο
 μὲν διὰ τὴν εὕρεσιν δημοτικῶν ἄσματων ἐγγράφως παραδεδο-
 μένων ἀπὸ δύο περιπτῶν καὶ ἡμίσεος αἰώνων, πρᾶγμα σπανι-
 ῶτατον, καὶ κατὰ ταῦτα παρεχόντων κείμενον πολὺ μᾶλλον
 πλησιάζον πρὸς τὸ ἀρχικόν, πρὶν ἐπέλθωσιν αἱ ἐκ τῆς προφο-
 ρικῆς διαδόσεως μεταβολαὶ ἐπὶ χρόνον οὕτω μακρὸν, τοῦτο δὲ
 διὰ τὴν διάσωσιν τοῦ μέλους, καίπερ γεγραμμένου διὰ σημείων
 τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς.

Σπουδαῖον λοιπὸν ἔκρινα νὰ διασώσω τό τε κείμενον τῶν
 ἄσματων καὶ τὸ μέλος αὐτῶν, εἰ δυνατὸν, παρὰ τὴν ἀνωτέρω
 σημειωθείσαν σύγχυσιν. Διὰ τοῦτο ἀντέγραψα μὲν αὐτὸς τὰ
 ἄσματα διὰ μέσου τῶν μουσικῶν σημείων καὶ εἶτα μετέγραψ'
 αὐτὰ ἄνευ τῶν χάριν τοῦ μέλους ἐπαναλήψεων συλλαβῶν, ἀν-
 ἔβηκα δὲ καὶ εἰς ἓνα τῶν μετ' ἐμοῦ συνεργαζομένων ἐν Ἀ-
 γίῳ ὄρει βοηθῶν τῶν ἐκλεχθέντων μεταξὺ τῶν ἀριστευσάντων
 κατὰ τὴν ὑπ' ἐμοῦ ἐν τῇ Πανεπιστημίῳ ὡς ὑφηγητοῦ τότε δι-
 δασκαλίαν τῆς παλαιογραφίας, τὸν κ. Ἰωάννην Παργαζίδην,

ζῆτα γνώστην τῆς νῦν ἐν χρήσει ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς καὶ τῆς παρασημαντικῆς αὐτῆς, τὴν κατὰ τὸ ἐνὸν πιστὴν ἀντιγραφὴν τῶν ᾠμάτων μετὰ τῶν οἰκείων μουσικῶν σημείων, τῶν τε διὰ μέλανος καὶ τῶν δι' ἐρυθροῦ γεγραμμένων. Μὴ ἀρκούμενος δ' εἰς ταῦτα, ἐφρόντισα, ὅπως ὁ συνοδεύων με ζωγράφος κ. Αἰμίλιος Gillieroi ἀποτυπώσῃ τὰ φύλλα διὰ τῆς μικρᾶς φωτογραφικῆς μηχανῆς ἣν ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ. Οὕτως ἐθεώρουν μὲν ἑμαυτὸν ἀσφαλτῆ περὶ τῆς ἀποδόσεως τῶν κειμένων, ἤλπιζον δ' ὅτι θὰ ἦτο δυνατόν νά κατορθωθῇ καὶ ἡ ἀπόδοσις τῶν μελῶν. Ἀλλὰ δυστυχῶς ἕνεκα τοῦ ἐξατμισμοῦ χημικῆς τινος οὐσίας ἐναπατεθείσης ἐν τῷ κιβωτίῳ, ἐν ᾧ μετεφέροντο αἱ οἰκτεῖαι φωτογραφικαὶ πλάκες μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν ἡμετέρων ἐν Ἀγίῳ ὄρει ἔργων, αὐταὶ ἐβλάβησαν οὐ μικρὸν καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν ἀποτυπώματα ἀπέβησαν ὑπεράγαν ἀμυδρά.

Οὐχ ἤττον ἐπειράθην τῆς μελέτης τῶν μελῶν τούτων δις. Καὶ πρῶτον μὲν ἔγεινε τοῦτο τὸν Νοέμβριον 1894 διὰ τοῦ γνωστοῦ μουσικοδιδασκάλου Ἰωάννου Σακελλαρίδου, ἰσχυριζομένου, ὅτι παρά τε τὴν βλάβην τῶν φωτογραφιῶν, τὴν ἐπιτύπωσιν πολλῶν ἐρυθρῶν σημείων ἐπὶ τῶν συγκεκολλημένων φύλλων καὶ τὴν ἀρχαιότητα τῆς παρασημαντικῆς, μὴ ἀνταποκρινομένης πρὸς τὰ σήμερον ἰσχύοντα ἀπὸ τῆς ἐν ἔτει 1815 μεταβολῆς τῶν ἐκκλησιαστικῶν μουσικῶν σημείων, ἦτο ἔτι κατορθωτὴ μέχρι τινὸς ἡ ἀνάγνωσις τῶν προκειμένων μοι μελῶν. Δοκιμάσας δ' οὗτος παρ' ἐμοὶ ἐπὶ τινὰς ἡμέρας ἔψαλέ τινὰ αὐτῶν πρὸ ἐμοῦ πρὸς κλειδοκύμβαλον, ἀλλ' ἔπειτα δὲν ἐνθυμοῦμαι ἕνεκα τίνος κωλύματος τοῦ ἐτέρου ἡμῶν διεκόπη ἡ συνέχισις τῆς μελέτης. Εἶτα δὲ τῇ 27 Φεβρουαρίου 1903 ὁ κ. Ἄραμις (Περικλῆς Ἀραβαντινός), ὁμιλήσας ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου Παρνασσοῦ «Περὶ τῆς δημώδους μουσικῆς μας μετὰ παρενθέτων ἐπεξηγηματικῶν ᾠμάτων τῆς συλλογῆς αὐτοῦ», ἔψαλε πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἐν τῶν ἀγιορειτικῶν ᾠμάτων τῆς μονῆς Ἰδῆρων, περὶ ὧν ἐπειρησάμην ἐν τῇ αὐτῇ

ἐσπερίξει λόγον διὰ βραχέων. Εἶχε δὲ μεταφέρει τὸ ἄσμα ἐκεῖνο ἀπὸ τῆς παλαιᾶς παρασημαντικῆς εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς ἐκκλησιαστικὴν χάριν τοῦ κ. Ἀραθαντινοῦ ὁ ἱεροφάلتης κ. Ἀνδρέας Τσικνόπουλος, ἀφορμώμενος ἀφ' ἧς καὶ ὁ κ. Σακελλαρίδης γνώμη, τοῦ δυνατοῦ τῆς μεταγραφῆς εἰς τὰ νεώτερα σημεῖα. Καὶ κατὰ πρόσον μὲν ἡ ὀρθὴ ἀνάγνωσις καὶ ἀπόδοσις τῶν μελετηθέντων ὑπὸ τῶν εἰρημένων ὑμνηδῶν ἦτο πράγματι ὀρθὴ καὶ πιστὴ δὲν δύναται νὰ κρίνη ὁ ἄμοιρος γνώσεων τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς. Ἐν δὲ καὶ μόνον ἦτο σαφές, ὅτι ἡ αἰσθησις ἦν ἐναποίησαν ἄδόμενα τὰ τε ἐνώπιον ἐμοῦ μόνου φαλέντα ὑπὸ τοῦ κ. Σακελλαρίδου καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ κ. Ἀραμι φαλέν δημοσίχ ἐν τῷ Παρνασσῷ ὑπῆρξεν αὐτόχρημα ὁποῖα ἢ ἐκ μελωδῶν ἐκκλησιαστικῶν. Μόνον δὲ δὲν γινώσκωμεν, ἂν ἡ τοιαύτη εἰς ἐκκλησιαστικούς ἦχους προσαρμόγη, ἦν ἄλλως δεικνύουσι καὶ αἱ ἐν τῷ κώδικι ἐπιγραφαὶ τῶν πλείστων ἁσμάτων (ἦχος πρῶτος, ἦχος τέταρτος, ἦχος πλάγιος τέταρτος ἐν τοῖς πλείστοις, ὀργανικὸν ἦχος τέταρτος) ἔγειγε σκοπίμως καὶ ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τοῦ ἀνωνύμου μουσικοῦ τοῦ ιζ' αἰῶνος, αὐτοῦ μελοποιήσαντος αὐτὰ, ἢ οὗτος δὲν ὑπῆρξε μὲν ὁ μελοποιὸς, ἀλλ' ἐπειράθη νὰ μεταγράψῃ ὑφιστάμενα δημῶδη μέλη διὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς παρασημαντικῆς. Καὶ ἐν μὲν τῇ πρώτῃ περιπτώσει εὐνόητος εἶνε ὁ μονότονος, βαρὺς καὶ θρηνώδης τῶν φαλέντων μελῶν χαρακτήρ, κατὰ δὲ τὴν δευτέραν πρέπει νὰ υποθέσωμεν, ὅτι καὶ αὐταὶ αἱ λαϊκαὶ μελωδίαὶ τοῦ δεκάτου ἔκτου αἰῶνος, εἰ μὴ καὶ τῶν προτέρων χρόνων, ἐξ ὧν εἶχον αὐταὶ παραδοθῆ διὰ στόματος μέχρι τῆς ἀναγραφῆς, δὲν ἀπεσοινίζοντο τῶν ἐπ' ἐκκλησίας ἁσμάτων. Ἴδου προβλήματα, ἅτινα μόνον ἢ συστηματικὴ καὶ μετὰ προσοχῆς καὶ ἐπιμονῆς μελέτη τῶν φωτογραφῶν, ἢ τῶν ἐμῶν ἐν μεγεθύνσει ἢ ἄλλων νέων καὶ καλλιτέρων, λαμβανομένων ἐκ τῶν πρωτοτύπων, καὶ συγχρόνως τῶν παρ' ἐμοὶ ἀπογράφων τοῦ κ. Παρχαρίδου ἢ ἄλλων νέων ἐν Ἀγίῳ ὄρει δύναται νὰποκαλύψῃ. Πάντως δ' εὐχταίον

Οὕτως ἔχει ἦχος πρῶτος

K

α λε σμα υα α α μνη ο

βα υα μνη ο βα σι ι λιας

υα λεσ μα υα α υα λε σμα υα

μνια α ρε εν τη ης η η

η τον υαι πρω ω το ο υα υαι

πρω το υα λε στήσ ο Δι γε νης

ο Δι γε νης α α υρι ι ι

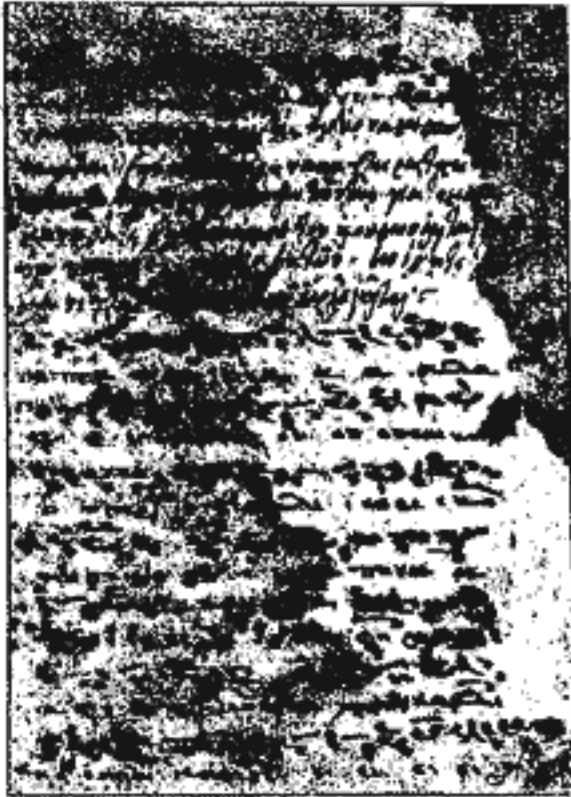
ι ι ι ι τ η ης

υι ὄλους τοῦς ἄρχοντες υαλει υι ὄλον τε αρχον
τολόγι ἦτον υαι πρωτουαλεστῆς ὁ Διγενῆς

ΔΗΜΟΤΙΚΟΝ ΑΣΜΑ ΠΑΡΑΣΕΙΣΗΜΑΣΜΕΝΟΝ

ΤΟΥΦ.γ^ο ΤΟΥ ΚΩΔΙΚΟΥ 1203 ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΙΒΗΡΩΝ

θὰ ἦτο νὰ κατορθωθῆ, εἰ δυνατόν, τῆ ἀκριβοῦς ἀνάγνωσις καὶ εἰς τὴν νεωτέραν ἐκκλησιαστικὴν παρασημαντικὴν καὶ ἐξ αὐτῆς εἰς τὴν τῆς εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς μεταγραφὴ τῶν μελωδιῶν ἐκείνων τοῦ δεκάτου ἑκτου αἰῶνος. Ἐγὼ δ' ὡς πρὸς τοῦτο περιορίζομαι ἐπὶ τοῦ παρόντος εἰς τὰ εἰρημένα καὶ εἰς τὴν ἔκδοσιν πανομοιοτύπου ἀπογράφου μιᾶς τῶν σελίδων, τοῦ φ. γ^β, κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ κ. Παρχαρίδου, ἣν παρουσιάζει ὁ παρένθε-

ΠΑΝΟΜΟΙΟΤΥΠΟΝ ΤΟΥ Φ. 4^α
ΤΟΥ ΚΩΔΙΚΟΣ 1203 ΤΗΣ ΕΝ ΑΓΙΩΙ ΟΡΕΙ ΜΟΝΗΣ ΤΩΝ ΙΒΗΡΩΝ

τος πίναξ 9¹, καὶ ἑτέρας ἐκ τῶν κατὰ σμίκρυνσιν φωτογραφιῶν τοῦ κ. Gillieron, καίπερ οὗτης ἀμυδρᾶς, ὡς καὶ αἱ τῶν λοιπῶν σελίδων, τῆς τοῦ 4^α, ἣν παραθέτω ἐνταῦθα ἔτι σμικροτέραν.

Καὶ ταῦτα μὲν ὡς πρὸς τὰ μέλη. Ὡς πρὸς δὲ τὸ κείμενον

¹ Ὡς εἶδος, αἱ λέξεις τοῦ κειμένου παρουσιάζονται ἐν τῇ λιθογραφίᾳ κεκαλλιγραφημέναι καὶ οὐχὶ ὡς ἔχουσι ἐν τῷ κώδικι.

τούτου εἶχον ἀνακοινώσει ἐν τῇ Κατάλογῳ τῶν ἀγιορειτικῶν κωδικῶν μόνον τοὺς δύο πρώτους στίχους ἐκάστου ᾄσματος¹. ἐκδίδω δ' ἐνταῦθα ὀλόκληρα καθ' ἕσπον σώζονται. Παρατηρῶ δὲ, ὅτι ἡ ἀποκατάστασις αὐτῶν ἐν ταῖς πρώτοις στίχοις ἐκάστου ᾄσματος ἔγινε δι' ἀφαιρέσεως τῶν χάριν τοῦ μέλους ἐπαναλαμβανομένων συλλαβῶν, ἐκάστης αὐτῶν ἅπαξ μόνον ληφθείσης ἐνταῦθα. Παρέλιπον δὲ τὴν ἐν ὑποσημειώσει ἀναγραφὴν τῶν γραφῶν τῆς κώδικος, διότι ἕνεκα τῆς ἐπαναλήψεως τῶν συλλαβῶν καὶ τοῦ πλήθους τῶν ἀνορθογραφιῶν θὰ παρίστατο ἀνάγκη νὰ ἐπαναληφθῇ ὑποσελίδιον ὀλόκληρον τὸ κείμενον, εἰς εὐρητὰ ἐν τῇ κώδικι, ἢ μᾶλλον νὰ ἐκδοθῶσι πανομοιότυπα πασῶν τῶν σελίδων, ὅπερ ἀδύνατον ἕνεκα τῆς φθορᾶς τῶν ἐμῶν φωτογραφιῶν. Ἰπεσημείωσα δὲ μόνον ἐν ἐκάστῳ ᾄσματι τὰ περὶ τοῦ ἤχου αὐτοῦ ἢ ἄλλα περὶ αὐτοῦ σημειώματα ὅπου τοιαῦτα εὐρίσκονται ἐν τῇ κώδικι, καὶ προσέθηκα χάριν εὐκολίας αὐξοντα ἀριθμὸν, λείποντα ἐν τῇ χειρογράφῳ τῆς μονῆς τῶν Ἰεγέρων.

1 .

- [Θ]λίσει μὲ τοῦτος ὁ καιρὸς, λυπεῖ με ὁ χρόνος τοῦτος.
 Οἱ μῆνες ὅλες πετάγουν με καὶ ὅλες οἱ ἑβδομάδες.
 Ἴτ' νὰ γενῶ ὁ ταπεινὸς καὶ τί νὰ ποίσω ὁ ξένος ;
 Γυρεύω φίλον καρδιακὸν νὰ με παρηγορήσῃ,
 ὃ καὶ δὲν εὐρίσκω δὲ τινὲν καὶ τί νὰ γέν' ὁ ξένος ;
 Ἐπῆρα στρατά τῆς αὐ[γ]ῆς καὶ στρατά ὀδηγ[ε]ί με].
 Εἰς περιόλι μ' ἔ[θγα]λεν <ων>, [ε]μυρισφύτευσά το.
 Κ' ἐκ τῶν δένδρων τὸν μυρισμὸν κι' ἀπὸ τὴν ἡδονήν των
 ἐκπλαδοῦσεν τὰ πουλιὰ κι' ὄ[λος ἀνε]κουφίστην.
 10 Κ' ἐνα πουλιὲ καθέ[ζουνταν] καὶ μένα παρηγόρα.
 Ἐλεγεν μὲ [τὸ στόμα] του ἀνθρώπινη λαλίτ[ζα].
 ε' Ε[σὲ ποῦ] σὲ πον' ἢ καρδικ, κι' ὅποῦ σε θ[λί]σει ὁ χρόνος,

¹ Σπουρ. II. Λάμπρου Κατάλογος τῶν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τοῦ Ἁγίου ἔρους ἑλληνικῶν κωδικῶν. Ἐν Κωνσταντινῇ τῆς Ἀγγλίας, 1900. Τόμ. II' σ. 256.

τοῦτος ὁ χρόνος ἔχει το κι' ἄλλους [πολλούς νὰ θλίβῃ],
καὶ σὲν ἂν σε ἐλύπησε, πρέπει ν[ὰ ὑπομένῃς],
[ὅτι τὲς λύπες τὲς] θωρεῖς καὶ τὰ κακὰ τοῦ χρόνου
ἐγὼ σέ τα χαρίζομαι, γοργὰ τὰ θέλεις χάσει.

2.

Γαῖθόνα τῆς Ανατολῆς καὶ τὰ πουλιὰ τῆς Δύτης
ἔς τοῦ Φιλαδέφρου τὸ βουγι, ἔς τοῦ Φιλ[α]δέφρου τῶρος
νὰ συναχθῆτε εἰς [κλαθ]ιά, νὰ ἔσβω εἰς περιβόλι,
νὰ κόψω [μήλο] τῆς φιλιᾶς, κυδῶνι τῆς ἀγάπης,
δαμάσκηνο μὲ τὸ κλαδί, σταφύλι μὲ τὸ κλήμα.
Καὶ ἡδρα τῆν πολλαγαπῶ μέσα ἔς τὸ περιβόλι.
Βασιλικὸν ἐπότιζε νὰ ποίση ὦραϊο στεφάνι,
νὰ το φορέσ' ἢ λιγερὴ τρεῖς ἑορτὲς τοῦ χρόνου.

3.

Πλάγιος δ'.

"Ὀλοὶ τὰ σίδερα ἐκαστοῦν κι' ἔλοι ἔστη φυλακὴ εἶνε,
- κι' ὁ ταπεινὸς ὁ Κωνσ-δροσιὰ μου -
κι' ὁ ταπεινὸς ὁ Κωνσταντῆς δὲν εἴμπορεῖ πομένει,
γιατ' εἶν τὰ σίδερα ἄρειά κ' ἡ φυλακὴ κλεισμένη.
Χριστέ, νὰ ῥάγη ἡ φυλακὴ, νὰ τ'ἄκιστοῦν οἱ θύρες,
νὰ ἔπεφταν καὶ τὰ σίδερα, νὰ ἐδγαίνῃ ὁ καλὸς μου,
νὰ ἐδγαίνεν ὁ Κωνσταντῆς ὁ πολυγαπημένος,
ἔπεχω καιρὸν νὰ τον ἴδῶ, χρόνους νὰ τον ἔμιλγσω,
ὅτι τὲς λύπες τὲς θωρεῖς καὶ τὰ κακὰ τοῦ χρόνου
ἐγὼ σέ τα χαρίζομαι, γοργὰ τὰ θέλεις χάσει.

4.

Οὕτως ἔχει ἦχος πρῶτος.

Κάλεσμα κάμνει ὁ βασιλιάς, κάλεσμα κάμνει ἀφέντης,
κι' ἔλους τοὺς ἄρχοντες καλεῖ κι' ἔλον τ'ἀρχοντολόγι'
ἦτον καὶ πρωτοκαλεστής ὁ Διγενῆς Ἀκρίτης.
Ἐκάλεσεν ὁ Διγενῆς τὴν Εὐδοκιά ἔστον γάμον
Ἐλα καὶ σὺ, κυρὰ Εὐδοκιά, ἔς τοῦ βασιλέως τὸν γάμον».

Τὸν ἦλια βάνει πρόσωπο καὶ τὸ φεγγάρι στῆθεσ
καὶ τοῦ κοράκου τὸ πτερὸν βάνει καμροφρύδι.
Παπᾶς τὴν εἶδεν καὶ ἐσφαλεν, διάλοσ ἐδακμονίσθην.

55.

[Ἦχος] δ'. Ὁργανικόν.

Εἰς τὰ ῥηλά παλάτια, ῥετὰ ὠμορφα βουνά
χήρας υἱὸς σταβλίξει τὰ ἀλόγα γοργά,
τὸν Μαυρὸν καὶ τὸν Γρίβον καὶ τὸν Πίπακον.

56.

Πλάγιος δ'.

Ὅταν λαλήσῃ ὁ πετεινὸς κ' ἢ ἐκκλησίεσ σημαίνουν,
μάνα υἱὸν ἐστόλιξε νὰ ῥετὰ νὰ μεταλάβῃ,
νὰ μεταλάβῃ μιὰ βολά, νὰ μεταλάβῃ δύο,
νὰ μεταλάβῃ τρεῖσ βολέσ νὰ σώσῃ τὴν ψυχὴν του.
δ Ὅμπρὸς ὑπάγ' ἢ μάνα του, ῥεπίσω ἢ ἀδελφὴ του,
ῥετὴ μέσῃ ὑπάγει ὁ νειοῦτζικὸς ῥετὸν μῆλο μαραμμένο.

57.

Πλάγιος δ'.

Ὅλα τὰ Δώδεκα νησά στέκουν ἀναπαμμένα,
κι' ἢ Πάροσ ἢ βραιόμοιρη στέκεται ἀποκλεισμένη,
καὶ ὅσοι τὴν ῥεούρουν κλαίουν τὴν καὶ εἰλοὶ τὴνε λυποῦνται,
καὶ ῥετὸν τὴν κλαί' ἢ Δέσποινα κανεῖσ θέν τὴνε κλαίγει.
δ «Παρομηλιά μυριστικὴ, μῆλον τοῦ Παραδείσου,
Πάρο, καὶ τί σου ὠργίσθηκεν αὐτὸς ὁ Παρπαρούσης;».
Δευτέρα ῥετὸν πρόβαλε τὰ κάτεργα ῥετὸν Πάρο.
ῥετὸν λέγουν Βενέτικα, ἄλλοι τ' ῥετὸν Αντρέα [Ντόρια].

58.

ῥετὸντο ἐποιήθη εἰς τὴν ἀλωσιν τῆσ Μπόσνας. Ἦχος τέταρτος.

ῥετὸντοσ ὅταν κούρσεβαν <οἱ Τοθρκοι> τὴν ταπεινήν
τὴν Πόσναν

— μῆλον καὶ γλυκὺ μου παιδάκι —
 ἐπύρασι καὶ τοῦ Προβάτου τὸν υἱόν, τὸ παιδάκι μου.
 Γράφει γράφῃ καὶ στέλνει τὴν μάνα του ἕστην ξενιτεῖάν.

9.

Ἄγριον πουλί, μερῶθεν μου καὶ γένου ἑμερωμένον
 ὦ χρυσόν ὦ χρυσόν πουλί! —

Πουλί, μηδὲν φημί σε καὶ δὲν ἑψηλοκρατιέσαι,
 μὴ ὄθῃς, πουλί, τὸν θάνατον ἑ τοῦ κυνηγοῦ τὰ χέρια.
 ὦ καὶ τὰ χρυσὰ σου τὰ πτερὰ οἱ κάμποι τὰ γεμίσουν.
 Πουλί κατέβα ἑε κλαδί καὶ ἑ ἕνα περιδόλι,
 νά σε πατίξω κρύον νερόν, νά σε πατίξω μέσγρον.

10.

[Ἦχος] δ'.

Διώχνεις με, μάνα, διώχνεις με, καὶ ἑγὼ ἑπιγαίνει θέλω
 νά κάμης χρόνο νά με ἑθῆς καὶ δύο νά με συντύχῃς,
 νά κάμης τρεῖς καὶ τέσσαρες νά κάτῃς μετ' ἐμένα,
 νά πήξῃ τὰ χεῖλιάκι σου βρωτῶντας γιὰτ' ἐμένα.
 ὦ «Μὴ νὰ ἑδετε, διαδάτες μου, τὸν υἱόν μου εἰς τὰ ξένα;»
 Καὶ ἑγὼ παραγγέλλω τῶν διαδάτων. ...
 «Ἄν ἑθῆτε τὴν μανίτῃ μου, μηδὲν με ἑμολογήτε».

11.

Εἰς πρασινάδα λιβαδιοῦ καὶ ἑ τὸ κρύο πηγάδι
 κόρη ἑσκυψε νά πιῇ νερό, νά πιῇ καὶ νά γεμώσῃ.
 Φωνὴν ἀκού[ει] λαλιὰ, ἀκού' φωνὴν καὶ θράκο
 «Στάμα, ἑξανθή, στάμα, σγουρή, στάμα μηδὲν γεμίσῃς,
 ὦ γιὰτ' ἐδῶ ἑ τὸν τόπον μας καὶ τὸ νερό πουλιέται.
 Μηδὲ γιὰ χίλια τὸ πουλοῦν, μηδὲ γιὰ δύο χιλιάδες,
 μόνο γιὰ κόρης φίλημα, καὶ δός μου καὶ ἑπαρέ το».

12.

Ἄϊτσέ, ἑποῦ κάθεται ἑψηλά εἰς ὄρος χιονισμένον,
 ἑχεις ἀέρι ὄροσερόν. . . . .

II 13.

Ἐργαστικὸν ἤχος δ'.

ἠωρεῖς τον τον ἀμάραντον πῶς κρέμεται ἔς τὸ βράχο
καὶ τῶν τον τᾶχρια πρόβατα καὶ λησιμονοῦν τάρνιά τους·
Καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἔφραγα καὶ ἔγω καὶ ἀπαλησιμόνητά σε.

— Εἰπέ μοι ποῦ ἔπιες τὸ νερόν καὶ ποῦ ἔφρας τὸ βοτάνι·

- δ — <Εἰ> τὴν Ἄρταν ἔπιε τὸ νερόν, ἔς τὴν Κύπρον τὸ βοτάνι,
καὶ ἀνάμεσα ἔς τὸ Ἰαλατᾶν ἀπαλησιμονησά σε·.

Πολλὰ θὰ ἠδυνάμην νὰ εἶπω περὶ τῶν ἀξίων πολλοῦ λόγου ἀρχαίων δημοτικῶν τούτων ᾄσμάτων, ἀλλὰ προτιμῶ νὰ φήσω τὸν λόγον εἰς τὸν εἰδικὸν τῆς δημοτικῆς ποιήσεως ἐρευνητὴν, τὸν συνάδελφον κ. Ν. Γ. Πολίτην, ὅστις, καθ' ἃ εὐελπιστῶ, θέλει ἐπιληφθῆ τῆς ἐξετάσεως αὐτῶν ἐν τῇ Λαογραφίᾳ. Περιερίζομαι δὲ νῦν ἐνταῦθα νὰ ἐπιστήσω τὴν προσοχὴν τῶν ἀναγνωστῶν εἰς τὸ ὄγδοον τῶν ᾄσμάτων, τὸ ἀναφερόμενον εἰς τὴν ἄλωσιν τῆς Μπόσνας, ἥτοι τὴν ὑπὸ τῶν Τούρκων κατάκτησιν τῆς Βοσνίας (1463), καὶ εἰς τὸ ἔβδομον. Γίνεται δ' ἐν τούτῳ λόγος περὶ τῆς ὑπὸ τοῦ ἐξωμότου ναυάρχου τῶν Τούρκων Χαϊρεδίν Βαρβαρόσσα τὸν Δεκέμβριον 1537 ἀλώσεως τῆς Πάρου, ἣν μάτην ἠρωικῶς ὑπερήσπισεν ὁ τότε δεσπότης αὐτῆς Βερνάρδος Σαγρέδος, ὅστις ἔνεκεν ἐλλείψεως πολεμικῶν ἐφοδίων ἠναγκάσθη τέλος νὰ παραδώσῃ τὴν νῆσον, δεινῶς δηλωθεῖσαν καὶ ἀποβαλοῦσαν πλείστους τῶν κατοίκων, ὧν οἱ μὲν νέοι κατετάχθησαν εἰς τοὺς γενιτσάρους, οἱ δὲ λοιποὶ ἐξηνδραποδίσθησαν¹. Τὸ δὲ ὑπ' ἀρ. 5 παραβλήθητῳ πρὸς τὸ ὑπ' ἀρ. 76 πλῆρες ᾄσμα τῶν Ἐκλογῶν τοῦ κ. Πολίτου, ὅπου ὁ μὲν Μαῦρος λέγεται Μαύρης, ὁ δὲ Πίπακος καλεῖται Πέπανος².

¹ Hoff Geschichte der Insel Andros und ihrer Beherrscher. Ἐν Βιέννῃ. 1855. σ. 125.—Hertzberg Geschichte Griechenlands seit dem Absterben des antiken Lebens bis zur Gegenwart. Ἐν Γῶθα. 1878, Τόμ. Γ' σ. 24.

² Ἐκλογαὶ ἀπὸ τὰ τραγούδια τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἐν Ἀθήναις. 1914 σ. 109